

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericească-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul VI.

Blaș 7 Martiu 1896.

Numărul 10.

Administrație milenară.

Între minunățiile, pe cari vor avea prilej, să le admire cu ocazia mileniului oșpeții din Europa civilisată, de sigur în loc de frunte va sta *administrația*, cu care se poate mândri Ungaria milenară.

Vor pute constata acești oșpeți, ce progres imens a făcut țara acesta în privința administrației prompte și ecuitabile, și ce mare misiune civilisătoare au îndeplinit în restimp de o mie de ani aceia, cari azi iubilează.

Dacă oșpeții străini se vor pogori în trenul electric subteran și de acolo de odată se vor trezi transportați pe teritorul expoziției, unde li-se va prezenta ochilor tabloul nenumăratelor edificii și pavilone, ridicate pentru expoziție, atunci de sigur vor fi nespuse și foarte plăcut surprinși și vor crede, că se află nu în Ungaria, ci în America.

Dacă înse acei oșpeți ar ieși din Pesta și ar face o excursiune cu trăsura, atunci ar vedea îndată și fața cealaltă a monetei: ar vedea drumuri nepracticabile, sate cu locuințe miserabile și o murdărie pretutindenea, chiar ca acolo în vechea patrie, între romanticii munți ai Caucasului.

Și așa ar pute să constate oșpeții străini, că tot, ce se face la noi, e numai lustru, e spoitură, bună pentru a seduce ochii necunoscătorilor și pentru a coperi miseria, ce geme sub spoială.

Dar străinii nu vor ieși din Pes

Ei vor fi aduși cu vagoanele luxoase ale căilor ferate de stat, vor fi deținuți în Pesta și se vor întorce erăși pe calea, pe care au venit, ducând impresia unei țări administrate de model.

Este prin urmare datorința ziariștii, să ofere străinătății chipul adevărat al țării, așa cum ei l-ar afla, dacă ar face o mică tură prin țară.

Și noi voim a servi de astă dată cu un mic adaus la capitulul administrației noastre, care mai bine ilustrază stările publice de la noi, de cât două expoziții milenare.

La vara anului 1893 se constituie în Roșia de Scaș o reuniune română de agricultură pentru comitatul Albei inferioare cu sediul în Blaș. Scopul reuniunii era a promova interesele agricole ale cetățenilor români din comitat și prin asta a comitatului întreg și mijlocit a țării întregi. Ori ce politică era din natura lucrului eschisă din sinul reuniunii.

În toamna anului 1893 statutele au fost așternute spre aprobare la ministerul de agricultură. Și e bine de însemnat, că statutele, — numai ca cu atât mai ușor să se pōtă dobîndi aprobarea lor, — au fost copiate din cuvînt în cuvînt de pe statutele reuniunii române de agricultură din Sibiū, cari sînt deja provēdute cu clausula de aprobare din partea guvernului.

Și totuși ce să veți? Azi, cînd scriem 7 Martie 1896, va să zică după doi ani și jumătate, ele se află încă tot la

ministerul de agricultură așteptînd, să li-se decidă odată sōrtea.

Ca lucrul să apară încă și mai frumos, trebuie să observăm, că în anii 1894 și 1895 s'a dat cîte un ursoriu pe calea oficiului vicespanal din Aiud urgîtîndu-se aprobarea lor.

Tōte au rēmas înse zădarnice.

Ne întrebăm: Ce pōte fi cauza la o asemenea procedură?

Statutele casinei române din Blaș au fost așternute numai în toamna anului trecut, și azi casina deja e deschisă.

Este ore reuniunea agricolă mai periculōsă pentru stat decăt casina? Nu este ore un suprem interes al unui stat agricol, cum e al nostru, ca să se înființeze cāt mai multe reuniuni agricole, și prin ele să se dea un nou avînt agriculturii, după cum împrejurările schimbate poruncesc?

Ori pōte că pedeca stă în faptul, că reuniunea se numesce română? Dar nu sînt ore locuitorii comitatului Albei inferioare în preponderanță covirșitoare Români? Nu se cade decî, ca pentru ei să se întemeieze o reuniune agricolă anume?

Ori cum ar fi, nu este și nu putea fi permis, ca statutele să zacă în minister doi ani și jumătate. Ori trebuie aprobate, ori respinse, dar nu era permis a ține în uitare un lucru de așa mare moment.

Denunțăm acest nou fapt al administrației de la noi tuturor omenilor de

Feuilleton.

Unde vom ajunge?

În orașe mai de dat Dōmne de un timp încōce nu faci un paș, să nu dai de fel de fel de fotografii de schelete. Din fie care corn de stradă, mai din fie care vitrină și se rînjesc în față cîte o grămadă de oșe înșirate în chip de picior, în chip de mână, și pe ici pe colo în chip de căpățină. Ai crede, că ești într'o lume de schelete, ori cel puțin că lumea *intregă* s'a pus, să luvețē medicină, și că în furōrea, ce a cuprins-o, nu vre, să mai vadă decăt căpățini și oșe desfăcute de olaltă, și erăși căpățini și oșe înșirate în schelete.

Și de ar fi numai atîta! Dar oșele acelea înșirate, dar scheletele acelea sînt oșele și scheletele, în jurul cărora și prin cari curge un sînge cald și plin de putere de viață, sînt oșe și schelete de omeni vii. Brrr, ce am ajuns!

Am cetit, că în orașele mari omenii mai decātuți merg si-și arvunesc trupul la institute de anatomie vîndēndu-le dreptul de a-l secționa, după ce o fi, să mōră, și de a-i

păstra oșele ca schelete în musee, și cetind am simțit trecēndu-mi fiori prin trup. Și fără voe mi-s'a înfățișat în gînd trupul unui vîndētor de acestia spintecat și tăiat, cum spintecă și taie medicii cadavrele omenilor muriți prin spitale. Apoi îmi părea, că-l vēd oșele înșirate în sirmă și potrivite unul lîngă altul, unul după altul, cum sînt potrivite într'un trup.

Dar inchipuirile și imaginile acestea erau încă fiori în pālărie pe lîngă ce se întimplă, de cînd nefericitul de *Röntgen*, — nu mē îndoesc, că-l veți fi auzit de nume, — într'un ceas nefericit s'a pus, să-și fotografieze scheletul mîinii și să bucine în lume descoperirea sa nefericită.

Să ajungi, să-ți veți scheletul, cînd mai înainte nici osiuditul la mōrte, nici cel ce-și vînduse trupul la musee, nu avea să trecă prin grozăvenia de a-și vedea oșele gōle înșirate lîngă olaltă decăt cel mult în inchipuire!

De cînd la o expoziție am vēdut, că poți să-l fotografiezi pe om și fără a lui învoire și chiar fără să scie, fără să aibă nici cea mai mică inchipuire de ceea ce se întimplă, am început, să urēsc arta fotografiei. Ce? Să nu pot fi sigur, că un perde-vară

și va îndrepta aparatul spre mine și-mi va face fotografia, fără ca să-mi trecă prin gînd? Și pe de-asupra să mai vină asupra-mi și năpasta aceștia, ca un Röntgen ori alt taie-frunze să-mi fotografieze scheletul străbătēndu-mi cu a lui raze prin rîndurile de vesminte, ce le port pe mine, și chiar prin pele și prin carne! Uf! Unde am ajuns, și unde vom mai ajunge?

Până acuma nu am vēdut de cāt scheletul unei mîini, dar îmi ajunge și numai cāt am vēdut. Oșele le vedeam în deplina lor diformitate, pe la noduri mai grosuțe, er încolo subțirele de perit și încunjurate pretutindeni de o umbră subțirică, ce indică locul cārni.

Fotografia din cestiune s'a făcut în loc străin, în depărtare de sute de chilometri și în degetele mici avea patru inele slăbănogite, er eū inele nu port, și cu tōte acestea primul gînd mi-a fost, să o asamēn cu mîna-mi stingă de temere, să nu fie cum va scheletul mîinii mele. Dar apoi dacă ar fi, ca zi de zi să veți fotografii de acestea și zi de zi să faci asemēnare între ele și între tine, și dacă după fie care asemēnare ai rămānē cu nedumerirea, că prea se pōte, să fie fost scheletul mîinii tale, prea se pōte, să

bine. Las să vadă, cum se administrează în milenarul nostru stat, și cum se ține cont de lipsele și necasurile țării!

Nu se suferă nici numele de „român“. Atrag atențiunea cetitorilor noștri la corespondența, ce o publicăm în numărul de astăzi cu privire la inscripțiunea de pe școlile greco-catolice din Hodac și Huduc.

Din această corespondență se vede, că organele politice merg cu intoleranța soviniștii până la extrem. Inscripțiunea „școala română greco-catolică“ este un ghimpe în ochii lor, pentru că în aceea figurează și cuvântul „român“.

Cine și-ar fi putut închipui, că în o țară, în care Românii acuși vor serba al doilea mileniu, ei vor ajunge la acea sörte tristă, în cât nici numele lor să nu se mai pötă scrie pe o școlă susținută din sudorea lor proprie?

Nu ne putem închipui alt motiv pentru ștergerea numelui de „român“ de pe școlile numite, de cât ura nedumerită, care pe cum ar vre, să facă, să dispară ori ce suflare românească și să se contopescă în elementul magiar, așa ar vre, ca nici numele de „român“ să nu se mai vadă și să nu se mai audă nicăiri pe pământul patriei noastre iubite.

Ori cât ne-am bate capul, alt motiv noi nu putem descoperi. Căci inscripțiunea din cestiune nu conține nimic în contra statului. Cine adevărat ar puté zice, că școlile din cestiune nu sînt românești? Ele sînt susținute de fiii poporului român, sînt cercetate de școlarii români, și se propun într'însele tóte obiectele de învățămînt în limba română. Acesta se face în sensul tuturor legilor școlare. Fiind că așa dară inscripțiunea „școala română gr. cat.“ denotă o stare adevărată conformă legilor existente, nimeni nu pöté zice, că aceea este contrară statului, căci ceea ce este conform legilor statului, nu pöté fi contrar statului.

În Ungaria există o lege de naționalități, prin care se recunoște și existența și egala îndreptățire a naționalităților, cari con-

stituesc statul. Am vre acum, să scim, ce s'a ales din legea acesta, când nici existența noastră de români nu ne-o mai putem afirma prin o simplă informațiune pe o școlă românească? Am vre, să scim, ce s'a ales de repetitele asigurări ale domnilor ministri, că ei nu voesc, să asuprescă naționalitățile, ci să le susțină în drepturile garantate prin legi? Dacă nici numele de român nu ni-se mai suferă, atunci ce drepturi ni-se mai lasă? Am vre, să scim, că domnul Slavič pe ce basă afirmă în „Tribuna și Tribuniștii“, că „guvernantiștii noștri sînt gata, să facă și öre care concesiuuri“, când nici numele de român nu se mai concede?

Ne cum să ni-se concédă ceva, ci din contră, pe cum aflăm, se lucră *sistematic*, ca numele de român să se ștergă. Astfel inspectorul școlar din Aiud a denegat subscrierea diplomelor de cualificațiune ale tinerilor, cari au făcut examen la preparandia din Blaș, numai din motivul, că în diplome preparandia era numită „institut preparandial român gr. cat.“, și tot din acest motiv nu s'au subscris din partea inspectorului nici certificatele date dela asilul de copii din Blaș. Acestea sînt *concesiunile* cele mai pro-spete, și ne temem, că vor urma și altele.

Partidul poporal și naționalitățile. — „Fejérmegyei Napló“ în numărul său din 29 Febr. zice în articolul său prim despre tema acesta:

„Liberalismul abstract pare a ignora raporturile din patrie. Nu vre, să concédă civililor de altă limbă ai patriei dreptul, ca într'o cestiune de conștiință, pe cum sînt afacerile bisericesci-politice, să formeze opoziție în contra guvernului. Noi nu trag-m la îndoelă, că reformele introduse cu foc și cu fer au turnat uleu pe patimile naționalităților, — dar pentru ce le-au introdus cu forța? Unde a fost prevederea politică, carea trebuie să țină cont de pericolele, ce pot să urmeze?

„Partidul liberal a putut să fie în clar cu aceea, că catolicii credincioși față cu religia sa fără deosebire de limbă și naționali-

tate vor striga de durere și se vor alia spre apărarea credinței sale. Acesta e dreptul conștiinței. Acest drept se pöté huli, dar civil nu pot fi despoiați de el.

„În zădar învinuesc partidul poporal cu tendențe antinaționale. Avënd de țintă revisia, partidul poporal nu respinge dela sine naționalitățile părăsitate și apesate, când ele esclusiv în interesul credinței și al bisericii desvöltă asemenea tendență.

„Noi cu cestiunea naționalităților sîntem în clar. Două idei mari mișcă naționalitățile: democrația și fanatismul național. Aceasta a făcut, să înceteze farmecul, care-l forma odiniöră dobîndirea diplomei nobilitare unguresci, și care a transformat pe Iobagișii sërbi, slovaci ori români, cari se înaltau. Acesta de altă parte a deșteptat pretensiuni de a afirma drepturile limbii materne. Aspiratiunile acestea nu se pot sugruma și stirpi prin osîndirea cător va preoți ori învățători. Violența nasce numai martiri.

„Partidul poporal nu se lasă a fi terorizat prin calumniile presei plătite și nici de cum nu e aplicat a privi de trădători de patrie pe compatrioții noștri cei de altă limbă, dacă n'au alt păcat afară de acela, că nu-și plécă capul înaintea direcției liberale francmasonice.

„Naționalitățile în politica bisericescă au chiar acele-și drepturi și datorințe cu partidul poporal magiar.“

„Éră „Alkotmány“ din 3 Martie scrie în articolul prim acestea:

„Și zic hulitorii noștri, că sîntem trădători de patrie, panslavii, austriaci, dacoro-mâni, pentru că grăim slovăcesce cu Slavicii, nemțesce cu Nemții, romănesce cu Românii și unguresce cu Ungurii. Acesta o zic de spre noi aceia, cari liberalismul său cel hîl de 20 de ani și-l au întemeiat pe indulgișii Românilor, Slovacilor și Nemților, de la că și-au câștigat majoritatea cu bani jidovesi și cu forța. Lor le-a fost iertat, să bage în buzunar și să dejosescă Ungaria de miază noapte, Ardealul, Bănatul și partea de ducolo de Dunăre. Dar ce au să mulțămescă partidului liberal Slovacii, Șvabii, Sërbi și

fie fost ösele tale, căpățina ta? Ai nebuni, nu alta.

De va merge tot așa, vom ajunge ér la vechile vremuri, să ne îmbăcăm de nou în fer, ori apoi în aluminiu, — că e mai frumos și cu o cale se mai ușor, — ca așa să ne putem scuti, nu de săbiu ca odiniöră, ci de razele lui Röntgen, fiind că numai ferul, aluminiul și preste tot metalele rămân nepărunse de afurisitele lui de raze.

Sînt și ömeni mai tociți la nervi, cari își fac haz și din aceste ca și din alte multe, ömeni, ce-și surprind amicii cu fotografia bine succésă a öselor sale. Cine are nervi destul de tari, fără îndoelă își va afla petrecere destulă adunând într'un album scheletele prietenilor și cunoscuților săi, mie înse fie-mi destul singura mână, ce am vedut.

Promit încă de acum, să nu intru în casa, unde voi ști, că se păstrează fotografii și albumuri de schelete. Și mai fac și solemnă promisiune, să ciomăgesc până la sânge pe omul, ce mă-ar ieși în cale cu gândul, să-mi fotografieze scheletul, chiar și numai scheletul unei mîni. Ori cât ași fi de liniștit și paclnic, pacea mea nu se întinde până la schelet.

Cele amintite arată în de ajuns păcătoșenia razelor lui Röntgen, cu tóte că dacă e vorba de păcate și năravuri rele, năravurile înșirate sînt încă numai o mică parte din năravurile firii lor afurisite. Lui Röntgen

să-i fie succes, să fotografieze un ban închis într'o cutie, într'o masă, într'o pungă ș. a. m. d., și pe urma lui au cercat și alții, și și la alții să le fie succes. Apoi poftim și-ți păstrează liniștea, când și de acestea trebuie să mai audă!

În vremurile mai de de mult, când tot hoțul era hoț, când hoții aveau un singur nume, când, dacă furau, și domnișii cei mari încă erau hoți, ér nu dilapidatori și defraudanți, în vremurile, când siguranța publică era o îngrijire seriösă a bărbaților din fruntea țării, Röntgen în loc distincțiunii și ordurii dela împératul Vilhelm ar fi fost distins cu o cravată, ce nu se rupea, chiar și dacă atrna de ea tótă greutatea trupului lui. Pe sama cu, de nu pe sama hoților va fi folositor, să scie, câți bani se află în cutare pungă, în cutare casă, în cutare loc?

Pungașii din orașe vor fotografia pe trecători, și fotografiile pe lângă öse vor îndigita și banii, ce-i au la sine, și locul, unde-ți țin, ca să nu se trudescă în zădar, ci să scie, cât și unde au să caute. Și chiar și interiorul unei case se va puté fotografia din afară, și hoțul de pe fotografie va vedé, câți inși sînt în lăuntru, câți ömeni mari și câți copii, va vedé, câți bani sînt și unde sînt puși, ce arme sînt și unde zac, ca să nu pipăe în futunec și să nu pördă vremea cea scumpă cu căutatul.

Dacă e vinovat hoțul, care fură, să nu

fie mai vinovat, cel ce la o lume de hoți pune mijloce la îndemână, să pötă fura mai cu înlesnire și mai cu tignă, să nu fie mai vinovat, cei ce numai că nu le zice: Vedé ce ușor se pöté afla, unde își ține bogatu banii, și suma, ce o are la sine! Nu aveți decăt să întindeți mîna, și banii vor intra în voi în pungă!?

Lumea surprinsă de noua descoperin înalță meritele lui Röntgen până la cer și nu vede ori nu vre, să vadă primejdiile, care le ascund în sine nouéle raze. Numai să nu fie prea durerosă trezirea din visul și iluziunile, ce ne-au cuprins!

Se zice, că prin mijlocirea nouélor raze medicii ar fi în stare, să descopere glónțele pătrunse adâne în trup și să se pötă orienta mai cu ușurință la bólele de öse. De se va adevéri zisele privitoare la bólele de öse fără îndoelă că în anumite casuri razele noi vor face serviciu bun medicinei și vor aduce pöté și alinare în dureri. Asemenea pot să fie folositoare și la aflarea și scóterea glónțelor din trup, cu tóte că dacă e vorbă de glónțe, ai puté să întorci fóea și să le zic la ömeni: Nu vè mai bateți, nu mai aranjați răsboe și dueluri, și atunci nu va mai fi lipsă să se scótă glónțe.

Bine ar fi, să fie întocmai, pe cum crede! Bine ar fi, să nu se întimple, ce foloséle înșirate să fie numai iluziunii deșertur și scăderile și relele legate de noua desc-

Românii? Dór bunăstare, indestulare, libertate și patriotism? Făcutu-i aū, să iubescă statul ungar și națiunea ungară? Câștigatu-i aū pentru unitatea națională, ori dóră mai virtos i-aū înstrăinat de noi? O mie de ani am trăit împreună zile bune și rele și împreună ne-am vörsat sângele în contra Turcilor, Nemților și Rușilor, și libertatea ungară le-a fost sfântă și scumpă și lor ca și nouă. Comuniunea acēsta n'aū putut-o ține agitatori plătiți, dar aū putut-o desființa guvernele unguresci liberale. Solidaritatea popórelor aū nimic-o prin sistemul de asuprire și de exploatare și prin aceea, că nu i-aū lăsat, să ajungă la vorbă, ci le-aū impus pe deputații săi, cari nici odată nu i-aū întrebat, ce vre poporul, ci aū cercat numai folosul său propriu și aū ascultat de porunca guvernului. Domnia acēsta de partid a crescut pe panslavi și pe dacoromâni, și și acum îi dóre numai aceea, că se tem de popor, că-l va lipsi de mandate.

„Când aū făcut politica bisericescă, ore n'am spus-o liberalilor, că prin scormonirea religiunii vor face mai acută cestiunea naționalităților? Ei aū zis, că acēsta e unitatea națională, ca și cum forma închiării căsătoriei civile, catalogul purtătorului matriculelor de stat ar puté să creeze unitate națională. Dór în cărțile rubricate nu este viață, celea ce se cuprind într'insele, nu sūt ómeni, ci numai litere, și ómenii chinuți și vătémați în sentimentele lor familiare și religioase prin apesele acelea fără de trebă și prin măsurile acelea urgisite numai se înstrăineză de cătră stat. Revisia e deci mai patriotică de cât susținerea cerbicósă a căsnirii. Noi am avut dreptate, că fac politică rea de naționalități aceia, cari aū adus și esecutéză legile bisericesci-politice. Și totuși ei ne ocărăsc pe noi. Dar asta nu face nimica!

„Domnul nostru Isus nu a vorbit ungu-reace, și totuși ne-a învățat pe toți patriotism. Religia lui e menită pentru toate popórele: „Învéțați toate némurile!“ Și sərbătórea Rusaliilor a dat tuturor limbilor dreptul rugăciunii comune, și pentru aceea totuși credința lui Isus a fost copcia între toate naționalită-

țile Ungariei, și apa botezului nu e apă tare, care să despărtéscă.“

Astfel grăesce partidul poporal. Și „Dreptatea“ totuși mai póte să relice: „Bine, bine. Dacă recunósce partidul poporal îndreptățirea acestor postulate de esistență națională a naționalităților nemaghiare din țară, de ce nu-și aduce programul său în consonanță perfectă cu acestea vederi?!“

La acestea partidul poporal ar fi în drept, să relice Românilor: „Bine, bine. Dar voi Românilor făcut-ați măcar și numai un singur paș practic pentru apărarea intereselor celor mai comune ale noastre și ale vóstre? Pe cum vedeți, noi grăim, pe cum ne dictéză religia creștină, și față cu voi încă n'am putut ajunge până la: Do, ut des.“

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Cestiunea autonomiei catolice a dat prilej Armenilor din Ungaria, să se cugete la realizarea autonomiei lor bisericesci inarticulate la 1868 în legile țării. Deputații armeni din diferitele partide parlamentare sînt pentru înființarea unei episcopii armeno-catolice în Gherla, de ore ce neavënd episcopul de rit latin din Alba-Iulia facultatea de a chirotoni după ritul armenesc, preoții armenesci numai în străinătate pot fi chirotoniți.

Roma.

Sfînția Sa în 2 a c. a implinit al 86-lea an al etății, érá în 3 a c. al 18-lea an dela încoronarea sa cu tiara. Din incidentul acestor aniversări a fost felicitat de cătră colegiul cardinalilor. Sfînția Sa în răspunsul său a zis, că deși îndelungatele fatigii ale păstoririi sînt acomodate de a deștepta în dînsul dorul după odihna de veci, totuși își va continua opera, dacă póte servi spre mărirea lui Dumnezeu și binele bisericii. Amintesce despre restabilirea ierarchiei la Copti, și că în scaunele de curénd

ridicate la Hermopole și Teba va numi episcopi. În legătură cu acestea își exprimă speranța, că cu ajutorul lui Dumnezeu unitatea catolică nu preste mult se va realiza. Accentueză despre actul regretabil al celui principe, care din cause lumesci și politice și-a jertfit sufletul său și sufletul fiului său.

Tot diu incidentul aniversării încoronării sale Sfînția Sa a fost felicitat și de cătră membrii corpului diplomatic acreditați lângă Vatican.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Majoritatea dietei în ședința din 3 a c. a respins toate propunerile opoziționalilor referitoare la reînnoirea pactului economic cu Austria. După aceea s'a început desbaterea bugetului provisor pentru lunile Aprilie și Mai. Oratoriul opoziției privind votarea bugetului provisor ca o cestiune de încredere în actualul guvern, aū fost pentru respingerea acestui buget. Kolozsvári Kis János s'a ocupat de politica bisericescă și a aréat, că frecările dintre confesiuni în loc de a înceta în urma legilor celor nouă se vor înăspri, mai ales în urma legii despre libertatea religioasă.

În ședința din 4 a c. conducătorii disidenților Szápáry Gyula a aréat, că trei cestiuni îi desparte pe dînsii de cătră guvern. Cea dintâi este terorismul și abuzurile electorale; a doua e validitatea influinței, ce o aū unii la guvern în profitul propriu; a treia este, că guvernul nu se scie ridica la înălțimea situațiunii și nu cunósce relele, de cari suferă țara, ba nici nu cercă a le cunósce, ci le tot agraveză. Din aceste cause oratorul nu primesce dudgetul provisor. Aū mai vorbit contra Vajay, Kapotsffy și Sima. Din partidul guvernamental afară de ministru și de referent nimeni nu și-a deschis gura până

perire să se adevérescă mai primejdioase și de cum apare din temerile înșirate!

Unii susțin, că secretul epistolar încă ar fi în primejdie, să cadă jerfă nouélor raze; alții din potrivă sînt de părere, că nouéle raze trec cu ușurință prin hârtie, chiar și dacă e scrisă, ér în plachele fotografice urmă nu lasă decât obiectele, ce opresc lumina. Numai de ar fi, pe cum susțin aceștia din urmă, numai să nu afe chipuri și mijloce, spre es. prin un lepede de metal pus în dosul epistolei ori pe altă cale, ca să se pótă fotografia și ceti cuprinsul epistolelor închise!

Mie mi-se pare primejdiosă noua descoperire și pentru buna înțelegere și încrederea dintre ómeni. Sînt lucruri, ce nu bucură i-le descoperi nici celui mai bun prietin. Ori ce nisuiță, ori ce silință pusă întru a afla lucruri de acestea, nu póte decât să strice pretiniei, nu póte decât să turbure încrederea împrumutată.

Razele cele nouă, pe cum se scie, sînt în stare, să-l desvéléscă pe om până la óse și să-i înșire pe hârtie ósele toate împreună cu tot, ce are la sine, în pungă, în buzunar, póte până și secretele din epistolele, ce le are la sine. Și dacă așa e, — și fără îndoelă e așa, — să nu-ți vină în minte gândul, că póte prietinul tóu, ce zi de zi te înfinesce, se va folosi de razele lui Röntgen, să afe lucruri, ce le presupune, dar cu singuranță nu le scie, mai ales în privința anumitor

lucruri, de cari te-a întrebat adese, dar răspuns și deslúșire nu i-a dat și nu a putut să afe?

Și dacă așa va fi față de prietini, ce va fi față de alții? În fie care om, și mai ales în ómenii, ce nu aū ochi, să te vadă, vei căuta, să descoperi un spion, ce pândesce ocaziunea, să te pótă fotografia dintr'o pozițiune potrivită. Mai fie care om, ce numai se va întórcé de câte va ori în jur de tine, și-se va păré, că vre, să afe prin fotografie conținutul pungii tale.

Dacă sînt și lucruri, ce nici prietinelor nu le spui, cu atât mai virtos sînt, cu atât mai multe sînt de aceea, ce nu le mai espui la ochii lumii, ce nu le mai încredințezi la gura lumii, ci vrei, să rămână numai ale tale, altora ne mai știute, altora ne mai cunoscute. Dar de aci în colo vei trăi tot cu frica în spate, că vre un tras-impins prin mijlocirea nouélor raze și-le va afla și le va lega de neastimpérata limbă a lumii.

Statul în schimbul dării, ce i-o plătesci, lea asupra-și datorința, să-ți scutéscă viața, averea și liniștea. Și fiind că prin razele lui Röntgen și-se turbură pacea internă și liniștea sufletescă, statul are neamánata datorință, să opréscă fotografarea cu nouéle raze.

Dacă nimeni nu are dreptul, să mi-se întindă la banii din pungă, nu póte ave nici dreptul, să-mi fotografieze punga cu banii

din ea. Și dacă statul e dator, să se îngrijéscă, să nu mi-se lea banii din pungă, e dator, să mă feréscă și de încercările îndreptate spre ea. Pe cum pungașului nu-i permite, să-mi lea banii, dar nici să mi-i cerce, așa nu trebuie să permită, nu este iertat, să permită, nici să-mi fotografieze punga și banii din ea.

În mijlocul atâtor laude, ce aū curs la adresa lui Röntgen, șirele acestea vor cășuna o disonanță vătémătoare pentru auzul multora. Le-am scris nu cu intențiunea, să turbur armonia cântărilor de laudă, ce i-s'aū adaus, ci împins de primejdia, ce zace ascunsă în nouéle raze, și împintenat de dorința de a deschide lumii ochii, să recurgă la mijloce de apărare, până mai este timp.

Dacă dorința de a aréta lumii descoperirea, ce a făcut, nu era mai puternică de cât prevederea și înțelepciunea, Röntgen și-ar fi dat samă de folóséle, ce póte să aducă, și de primejdiile, ce razele nouă ascund în sine, și daū rémas, că lumea ar fi fost lipsită de o surprindere înălțătoare, dar ar fi fost și scutită de primejdiile înșirate. Mă tem, să nu aibă și Röntgen sórtea inventatorului nitroglicerinei, care în loc de laude și recunoscințe își aude înjurături și blăstémuri. Dar pe cum în contra fabricării nitroglicerinei s'aū luat măsuri de apărare și de retorsiune, așa ar fi, să se lea și e timpul, să se lea cât mai iute și în contra razelor lui Röntgen.

la votare, când au primit indemnitatea încă pe două luni.

Ședința din 5 a c. erași a fost interesantă, nu pentru că s'ar fi adus vre o hotărîre pentru prosperarea patriei, ci pentru că de nou s'a adus la lumină apucăturile liberale. Deputatul Szalay vorbind despre liniile ferate vicinale a acuzat guvernul cu falsificarea de acte publice, întru cât adecă în protocoalele ministeriale între concesionarii căii ferate „Dombovár-Battaszék“ este îndus fostul ministru de agricultură Festetich, pe când numele lui acum e șters. La cuvintele ministrului Daniel, că Szalay este în rătăcire, acesta replică, că rătăcesce ministrul.

Austria.

Alegerile pentru consiliul comunal al Vienei și în al doilea colegiu s'au terminat cu învingerea creștinilor sociali. În colegiul acesta liberalismul are mai mulți aderenți; dar cu toate acestea numai în trei cercuri a învins, pe când în cele alalte 16 a reeșit candidații antisemiți. În numărul aleșilor nu e schimbare față de rezultatul alegerilor din Septembrie 1895, de ore ce și acum s'au ales 32 de antisemiți și 14 liberali; dară e diferență în numărul alegătorilor, căci antisemiții în Septembrie au avut 11,064 voturi, er acum 11.700, pe când liberalii au avut atunci 9,992, acum înse numai 9,920, cu toate că presiunea oficială a fost în favorul lor.

Joi în 5 a c. a fost alegerea în colegiul prim. De ore ce acum era vorbă de aceea, că creștinii sociali dobîndi-vor din nou două din trei părți ale mandatelor, lupta electorală a fost foarte inversunată. Dintre 5752 alegători au votat 4416, dintre cari pentru candidații liberali 2500, er pentru cei creștini sociali 1678, cu 350 mai mulți de cât în rîndul trecut. S'au ales 28 liberali și 18 creștini sociali. Așa dară numărul mandatelor creștine sociale e 96, mai multe cu 4 de cât în consiliul dizolvat, era cel al liberalilor 42, și așa dară creștinii sociali au cu 4 mai multe de cât $\frac{2}{3}$ din numărul total al mandatelor.

Alegerea lui Lueger de primar e dubie. În „Bürgerklub“-ul creștin social a început a se face propagandă pentru nealegerea lui Lueger, pentru ca partidul să nu pîrdă rezultatul învigerii sale prin aceea, că urgiteză alegerea lui Lueger de primar. La părerea acesta s'a alăturat și Lueger însuși.

Franța.

Președintele republicii însoțit de ministrul președinte a vizitat părțile sudice ale țării. La Nizza i-s'au făcut ovațiuni căldurose. Faure a fost cercetat de către moștenitoriul de tron al Rusiei, care petrece în Franța sudică și s'a prezentat la președintele republicii însoțit de prințul Leuchtenberg și de principele de Oldenburg. Ziarele zic, că conversarea, care a ținut preste $\frac{1}{4}$ oră, nu s'a estins la lucruri politice.

Maiestatea Sa Monarchul, care dimpreună cu augusta sa soție se află la Mentone, încă a vizitat pe președintele Faure.

Italia.

Politica colonială în loc de a aduce folose statului italian îl împinge tot mai mult spre ruina totală. Din Africa, unde s'au cheltuit milioane de lire și au sângerat și murit mii de ostași italieni, soses vestile cele mai triste. Comandantul suprem Baratieri, poftitor de glorie și în sperarea de a întări poziția cabinetului Crispi prin o învingere asupra regelui Menelic al Abisinieii, a început lupta înainte de a-i sosi trupe nouă. Bătăea dela Adua a fost crâncenă. Pe câmpul de luptă au rămas din ambele părți la 8000 de morți. Italianii convingându-se despre superioritatea Șoanilor s'au retras în disordine completă, după ce au pierdut între altele și 52 de tunuri. Pe cum se anunță, generalii italieni Arimandi, Albertone și Dabormida au căzut pe câmpul de luptă, era generalul Elena a fost greu rănit. Pentru apărarea provinciei Massauah au debarcat 2000 de marinari italieni de pe Marea roșie. Guvernul a lipsit pe Baratieri de oficiul de guvernator al Eritreei, era de comandant suprem provădut cu putere deplină civilă și militară pentru Eritrea a numit pe generalul Baldissera. Elementele radicale și socialiste învinuesc guvernul pentru nefericirile din Africa. Fiind temere, că pe la cetăți vor erumpe turburări, s'au luat măsuri militare pentru compunerea lor.

Cabinetul Crispi vădend nemulțămirea generală și voind a se subtrage dela răspunderea, la care va fi tras din partea parlamentului, și-a dat dimisiunea. Până la compunerea noului cabinet regele l-a încredințat cu conducerea afacerilor. Probabil, că era va fi chemat la guvern Rudini, nu se scie înse, că ore primi-va el guvernarea în nisce împrejurări atât de grele ca cele de azi.

Împăratul Germaniei a exprimat regelui Umberto condolențele sale pentru nefericirea suferită în Africa. Este foarte probabil, că desastrelor Italianilor în colonii să schimbe atitudinea statului și în raporturile Italiei cu cele alalte state europene, anume să repășescă din întraita alianță, ne mai putend satisface obligamentelor impuse prin această alianță. Următorul lui Crispi la tot cazul va avé, să continue expediția africană până la dobîndirea succesului definitiv, căci acesta e dorința hotărîtă a regelui.

Despre poziția Italiei în alianța întreită scrie „Neueste Nachrichten“, fœ inspirată de Bismarck: „Confuzia Italiei a arătat până acum, că nu e în stare a-și ține poziția din alianța întreită, și dacă evenimentele vor reclama și pe mai departe forțele ei militare și finanțare, atunci prețul ei pentru alianța întreită va scăde încă și mai tare. Urmarea neapărată a acestui fapt va fi, că vor muta punctul de gravitațiune al alianței întreite mai către răsărit.“

Acestea le întăresce și următoarea telegramă din Viena: „Ministrul de externe contele Goluchowski călătorește la Berlin spre a cerceta pe Hohenlohe. Lucru firesc, că visita acesta nu e întru atâta un act de curtenie, ci avend în vedere situația schimbată a Italiei, Goluchowski va tracta despre acesta cu Hohenlohe.

Se privesce de lucru sigur, că și împăratul va primi pe ministrul de externe tot în afacerea acesta.“

Scit este, că Dumnezeu nu bate cu băta. Greu lovesce mâna lui Dumnezeu pe cei ce în anul trecut s'au bucurat din incidentul jubileului de 25 ani, de când casa de Savoia a răpit teritoriul Scaunului s. Petru.

Spania.

Spaniolilor le merge rău pe insula Cuba. Indigenii revoltați continuă lupta cu atât mai virtos, că se ved incurajați de către Statele Unite Nordamericane. Camera Uniunii a hotărît, ca regimul să întrevină pentru pacificare, dară așa, ca înșiși locuitorii din Cuba să-și constituie guvernul său, adecă să se elibereze de sub puterea spaniolă. Hotărîrea mai enunță, că Statele Unite până acum nu s'au amestecat în afacerile dintre puterile europene și coloniile lor americane, acum înse în urma strînselor legături comerciale, ce le are Uniunea cu Cuba, și în urma daunelor, ce le suferă din cauza războiului, Statele Unite cred a fi venit timpul, ca regimul să fie gata de a apăra interesele americane la cas de lipsă și prin intervențiune.

Hotărîrea camerei Statelor Unite a provocat în Spania o adâncă indignațiune. În Madrid și în alte cetăți s'au inscenat demonstrațiuni tumultuoase în contra Statelor Unite.

Bulgaria.

Principele Ferdinand are de cuget, să colinde curțile domnitoare ale puterilor, cari au semnat tractatul de Berlin. El vre, să-și mijlocască recunoșcerea. Mai întâiu va merge la stăpânul său din Constantinopol, de acolo la cumetrul său împărătesc din S. Petersburg. După ce se va fi asigurat de bunăvoința guvernelor acestor doi domnitori, va călători la Viena, Berlin, Paris, London și Roma. Se pôte, că jertfrea nevinovatului Boris să încoroneze cu succes colindarea tatălui său, dară de cum va Ferdinand mai are credință, liniștea conștiinței sigur nu și-o va redobîndi.

Cankov, conducătorul rusofiilor, a fost ales deputat în Sofia. Sigur că acesta va organiza partida rusofilă și în sobranie.

Corespondințe.

De lângă Reghin în 1 Martie 1896.

Onorabilă Redacțiune!

Școlile românesce din Hodac și Huduc pîrtă pe frontispiciul lor nevinovata inscripțiune „Școla română greco-catolică“.

Deși această inscripțiune pe școlile numite stă de mai mulți ani, totuși nici unul patriot nu i-a venit în minte, pâna acum de curend, că și acea inscripțiune ar conține ceva contrar statului.

Acum înse „patrioții“ nu o mai pot suferi. În Hodac a venit ordin dela preturi la antistia comunală, ca îndată să ștergă inscripțiunea de pe școlă. La acesta înse nu s'au învoit, ci din contră au protestat pretotul Alesandru Tîrnăvean și senatul școlar parochial, și ast fel în contra lor s'a făcut

arătate până sus la ministrul de culte și instrucțiunea publică, care, pe cum aflăm, vre, să siléscă pe bunul nostru Mitropolit, să ștergă inscripțiunea de pe școlă din Hodac.

În Huduc „patrioții“ au fost mai cutezători. După ce preotul nu a voit, să asculte de ordinul preturii, s'a apucat notarul comunal de lucru. A luat tabla de pe școlă, pe care se afla inscripțiunea amintită, și a băgat-o în școlă. Poporul înse nu s'a spăriat de această dispozițiune volnică, ci a luat inscripțiunea din școlă și a așezat-o éráși pe frontispiciul ei, unde stă și astăzi. Lucrul și aci a ajuns până la ministeriú, și acum sntem curiosi, cum se va deslega cestiunea acésta, și cum se va mântui statul de pericol, cu care-l amenință o inscripțiune românescă nevinovată.

Delasate.

Dare de samă și mulțămítă publică.

Subscriși ne ținem de plăcută datorință a mulțami onoratului public participant și tuturor marinimoșilor contribuenți, cari au binevoit a concurge la sporirea fondului pentru ajutorarea studenților miseri în cas de morb dela institutele de învățămint din Blaș, și ne luăm voe a publica următoarea dare de samă despre venitul balului dela Trei Sfinți ținut în 11 Februar 1895:

I. Venitul dela sara balului a fost de fl. 169'50. Au suprasolvit: Traian Radu 1 fl., Iosif Ianza 1 fl., Michail Raț 1 fl., Rus Sirianul 1 fl., fam. Dionisiú Velican 1 fl., Georgiú Bărbat 4 fl., Nicolau Rusan 1 fl., David Radeș 1 fl., Petru Suciú 1 fl., Adrian Furca 1 fl., fam. Vas. Turc 1 fl., fam. Carol Schiesl 2 fl., Traian Murășan 50 cr., Simeon Munteau 2 fl., Fabritius 1 fl.

II. Venit intern: Ioan M. Moldovan vicar capit. 10 fl., Gavriil Pop can. mitr. 1 fl., Ioan German prof. 1 fl., Laolalta fl. 12.

III. Venit estern: Dr. Octavian Rus adv. Sibiu 5 fl., Petru Nirăștean paroch Ernut 1 fl., Dr. Andreiú Micu adv. Făgăraș 2 fl., Alesandru Precup preot 1 fl., Ioan Urmean 1 fl., Ales. Ciura paroch Abrud 2 fl., Dr. Felician Bran ases. consist. Orade 1 fl., Iosif Filipan Sz. Ujfalú 2 fl., Dr. Nicolau Oncu adv. Arad 5 fl., Ștefan Chirilă pretor Uióra 2 fl., Zacheiú Sas preot Blășel 1 fl., Vas. Hossu protopop Vașarheiú 2 fl., Ales. Birtolon 2 fl., Georgiú Pop not. cerc. Cianul de câmpie 2 fl., Ioan Muntean controlor Hăteșana 2 fl., Dr. Zosim Chirtop adv. Câmpeni 2 fl., Georgiú Viassa capelan mil. Miskolcz 5 fl. Laolaltă fl. 38.

Venitul total . . . fl. 219'50
Spesele fl. 69'20
Venit curat . . . fl. 150'30.

Blaș în 4 Martiú 1896.

C. B. Groze
președinte.

Nicolau Popescu
cassar.

Noutăți.

Escolența Sa Í. P. S. D. Mitropolit s'a reintors din Budapesta Joi noptea spre Vineri.

Academia română Luní în 2 a c. și-a deschis sesiunea ordinară fiind de față și Regele Carol. La lucrările Academiei în această sesiune lea parte și Rsmul Ioan M. Moldovan, care în 1 a c. a călătorit la Bucuresci.

Casina română din Blaș și-a ținut Duminecă ședința de constituire alegându-și de president pe dl vicecolonel în pensiune Iuliú Mihályi, bureaul și un comitet de 8 membri. Joi s'a inaugurat casina în una din casele capitulare. Până acum s'au inscris preste 50 de membri.

Reuniunea de consum din Blaș și-a ținut Marti a IV-a adunare generală sub presiul Rds. Gavrilă Pop, președintele consiliului administrativ. În numele consiliului dl

Dr V. Hossu raportéză, că întreprinderea noastră a propășit, s'a consolidat și a dat probe despre vitalitatea sa, cu tóte că a început cu un capital prea mic și a trebuit să se lupte nu numai cu crisa finanțială generală, ci și cu concurența celor alaiți neguțători. Ca dovadă despre prosperarea reuniunii e de ajuns, să amintim, că ea în anul 1895 cu un capital de 11,538 fl. 19 cr. a făcut o întorcere de 72,250 fl. 56 cr. și a realizat un câștig curat de preste 2600 fl., din cari preste 700 fl. s'au pus la fondul de rezervă. Acționarilor li-s'au dat ca dividendă câte 6% după capitalul elocat în acții. Acții se mai pot subscrie și acum, ceea ce o și recomandăm cetitorilor nostri încredințându-i, că nici în o întreprindere nu le snt banii așa siguri.

Post de medic cercnal în Blaș. Devenind vacant postul de medic cercnal în Blaș prin retragerea dlui dr Emilian Negruț, atragem atențiunea medicilor români asupra acestui post, care se va completa prin alegere. Cel ce reflectéză, au să-și înainteze rugările cel mult până în 29 a c. la pretura din Blaș.

Mitropolit gr. or. al Bucovinei a fost numit archimandritul Arcadie Ciupercoviei, care s'a născut în 1823. Pe timpul sedisvacanței el a administrat archidieceasa. Vicariú general archiepiscopesc e numit archimandritul Vladimir de Repta, care a funcționat ca profesor la facultatea teologică a universității din Cernăuți și în 1883/4 a fost rector magnificus al acelei universități.

Noul tarif de zone. Cu ziua de 1 Martie s'a făcut o nouă împărțire a zonelor și un nou tarif de prețuri la căile ferate. Zona I vicinată cuprinde o distanță de 10. a II-a una de 15 și a III-a una de 20 km. De aci înainte urméză zona de depărtare. — Publicăm în următoarele noul tarif spre a veni în ajutorul cetitorilor nostri:

Circulațiunea	Zona	Tren					
		pers., omnib., mixt			accelerat		
		I.	II.	III.	I.	II.	III.
în apropiare	1	0.30	0.15	0.10			
	2	0.40	0.22	0.15			
	3	0.50	0.30	0.20			
în depărtare	I	0.60	0.40	0.25	0.75	0.50	0.30
	II	1.20	0.80	0.50	1.50	1.00	0.60
	III	1.80	1.20	0.75	2.25	1.50	0.90
	IV	2.40	1.60	1.00	3.00	2.00	1.20
	V	3.00	2.00	1.25	3.75	2.50	1.50
	VI	3.60	2.40	1.50	4.50	3.00	1.80
	VII	4.20	2.80	1.75	5.25	3.50	2.10
	VIII	4.80	3.20	2.00	6.00	4.00	2.40
	IX	5.40	3.60	2.25	6.75	4.50	2.70
	X	6.00	4.00	2.50	7.50	5.00	3.00
	XI	6.60	4.40	2.75	8.25	5.50	3.30
	XII	7.20	4.80	3.00	9.00	6.00	3.60
	XIII	8.10	5.40	3.50	10.50	7.00	4.30
	XIV	9.00	6.00	4.00	12.00	8.00	5.00

Proces monstru. Procurorul din Alba-Iulia a intentat proces în contra alor 42 de Români din cauză, că au ieșit la gara din Teiuș și la cea din Alba Iulia spre a întâmpina pe avocatul Rubin Pațița, care se întorcea dela procesul Memorandului. La gară au ieșit nu numai Români, ci și Magiari și Jidani, cu tóte acestea, pe cum nimerit a observat unul din cei acușați, pe banca acușatorilor șed numai Români. Pertractarea procesului s'a ținut în 4, 5 și 6 a c. Sentința adusă nu ne este cunoscută. O vom comunica în numărul proxim.

Scisiuni în cestia națională. Dl A. C. Popovici, care după condamnarea sa în procesul Replicei s'a refugiat în Bucuresci, pe cum se anunță, a întrerupt ori ce legături cu Brote și Slavici în ceea ce privește cauza națională și promite a scóte la lumină lucruri compromițătoare pentru aceștia.

Ardelenii din Dobrogea au trimis o deputațiune la ministerial din Bucuresci cerënd, să fie declarați de cetățeni români și să li-se dea drepturi politice. Ministrul președinte Sturdza a primit deputațiunea afabil și a promis, că fără amânare va propune camerei, să recunoscă împămintenirea tuturor Transilvanenilor din Dobrogea, cari au cerut-o acésta. Cu privire la drepturile politice asigurare formală nu li-s'a făcut.

Regularea porților de fer după o lucrare de 5 ani și jumătate e terminată. Stîncile, cari împedecău náile la ieșirea Dunării din Ungaria, au fost sfărimate și delaturate scoțându-se din alvie preste 400,000 metri cub. de pétră. Spargerea stîncilor și regularea cursului a costat 5 1/2 milioane fl. Canalul construit prin regulare e acum deschis, dară comunicațiunii de năi se va preda numai în 27 Sept. a. c.

Invasiunea capitaliștilor în Budapesta. Din Viena se anunță, că influința crescëndă a antisemiților a umolot de gróză pe capitaliștii evrei. O parte însemnată a acestora s'a hotărît a se muta în Budapesta, unde domnesce flosemitismul. Nu înzădar numesc Germanii capitala Ungariei „Iudapesta“.

Profesorii de la școlă de bele arte și ministrul Daniel au venit în diferință din cauza, că în consiliul pentru darea de „patente“ ministrul a desconsiderat pe profesori. După ce §-l 28 art. de lege XXXVIII despre invențiuni dispune, că consiliul pentru patente stă din membri de al celui mai înalt for judecătoresc ungar și din profesori dela școlă de bele arte, cești din urmă nu au voit să priméscă denumirea ministerială. Ast fel legea nu putea intra în vigóre cu 1 a c. Védénd ministrul opositia profesorilor a aflat de cuviincios a-și repara greșéia chemând pe profesori la sine și implinindu-le pretensiunea de a ocupa în consiliú același rang cu juđii dela curie.

Din ministru profesor. Br. Loránd Eötvös, fostul ministru de culte și instrucțiunea publică, éráși s'a reintors la catedra de profesor de științele fisece la universitatea pestană, de unde s'a fost înălțat la demnitatea ministerială în cabinetul Wekerle.

Dr Anton Starcevicó, înfăcărutul conducător al partidei antimagiare din Croația, a repausat la 28 Febr. în etate de 73 de ani. Înormintarea s'a întâmplat Duminecă cu o pompă deosebită, deși persoanele oficióse n'au cutezat a da zelosului patriot onóra cuvenită. Partida dietală, care poartă numele de „Starceviciană“, s'a desfăcut mai de mult în două fracțiuni, pe cari se pare, că nici chiar memoria lui Starcevicó nu le póte uni de o cam dată.

Promotie sub auspiciis regis. Sâmbăta trecută s'a întâmplat la universitatea din Cluș prima promoțiune la gradul de doctor sub auspiciis regis. Regele a fost reprezentat prin ministrul Wlassics. Cel promovat se numesce Filep Gyula și e acum doctor în medicină

Căsătoria civilă înaintea judecătoriei. Prințul Rudolf Lobkowitz, comandantul corpului de armată din Budapesta, a arêtat ministrului de interne Percezi pe un conducător de matricule din Budapesta, că acesta a cooperat la închierea legăturii matrimoniale a maiorului pensionat Kattinger cu jidovóica Maria Fischer, deși maiorul nu a produs licența de căsătorie prevédută în § 61 art. de lege VI din 1889 despre armată. Ministrul a predat afacerea judecătoriei cercuale din Budapesta, érá acésta a absolvat pe conducătorul de matricule pe motivul, că Kattinger a pătimit de dilatare de inimă, prin urmare era espus pericolului de a muri. Sentința s'a comunicat auctorităților militare, pe cari cu greú credem, să le muțăméscă motivul amintit.

Comite disgratiat. Comitele suprem al comitatului Szepes contele Csáky Gyula suspiționat, că ar simpatisa cu partidul popular, și-a pierdut grația liberalilor și astfel a trebuit să se retragă.

Ferdinand de Coburg e Bulgar de origine. La banchetul, ce s'a dat în Sofia în clubul partidului popular în onóra jurnaliștilor ruși cu generalul Komarow în frunte, acesta a zis în toastul său, că principele Ferdinand își póte deriva originea de la Bulgari, de óre ce s. principesă Olga a fost Bulgară, érá nepótă-sa Ana Iaroslavna a fost măritată după un rege francez, de la care se derivă Coburgii. Pentru bravura acésta Komarow ar puté fi numit general de genealogie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Zic mai departe dnl dela „Tel. Rom.“:

„Apoi și în cele administrative numai până atunci a fost poporul român supus „scaunului sfântului Petru“, până când și întru cât a fost sub imediata jurisdicțiune a episcopului din Roma locuind în diecesa acestuia în Italia înainte de colonizarea sa în Dacia și după acesta numai până când și întru cât pro tempore n'ar fi avut episcopul său propriu ori episcop vecin mai aproape ca episcopul din Roma. Astfel a fost praca primitivă în biserică preste tot, și astfel este ea și azi în biserică ortodoxă.“

E frumoasă ambițiunea dlor dela „Tel. Rom.“, cu care ei coloniile din Dacia le derivă chiar de sub ceriul cel frumos al Italiei. Nici nu vom să ne atingem de ambițiunea acésta. Am dori înse totuși, ca dnl dela „Tel. Rom.“ să și dovedescă aserțiunea aceea a sa. Ți până când nu o vor face acésta, Românii n'au de ce să se supere de loc, dacă aiții derivă pe strămoșii lor de prin alte părți ale feței pământului zidit de Dumnezeu.

Ceea ce ne-a fost înse mai bătătoriu la ochi, a fost aceea, că dnl dela „Tel. Rom.“ lasă, ca coloniștii aduși de Traian să fie fost creștini. Asta e o aserțiune, carea dacă o vor pute dovedi dnl dela „Tel. Rom.“, și-ar asigura nume nemuritoriu. Îi rugăm, să nu fie egoști și să nu-și pună lumina sub obroc, ci să descopere lumii dovedite acelea. Îi asigurăm, că până și noi le vom fi recunoscători.

Dar părerea dlor despre „praca primitivă în biserică preste tot“ îi rugăm, să nu o prea repetescă, pentru că se prea compromit cu ea. Noi din întâmplare cunoștem o carte, care se chemă s. Scriptură, și din cartea aceea scim, că în biserică creștină praca primitivă rinduită de Mănduitoriu a fost aceea, că biserică o guvernau Apostolii, Ți guvernatorul suprem al bisericii întregi, căruia Mănduitoriu l-a încredințat cheile împărăției ceriurilor, era s. Petru. Asta a recunoscut-o până și Fotie, pe cum am vădut deja de unăzi. ¹⁾ Presupunem, că dnl dela „Tel. Rom.“ încă sciă măcar atâta din s. Scriptură, și chiar de aceea nu ne prea mirăm, cum de dlor de dragul schismei se apucă, să falsifice până și cuprinsul istoric al s. Scripturii, nu ne mirăm, căci, dacă au mințit odată și nu vor, să o recunoscă acésta, nu le rămâne alta, de cât să mai adaugă a minți.

Ți acum am ajuns la punctul de forță al elucubrațiunii dlor dela „Tel. Rom.“. Nu e vorbă, la punctul acesta și pocnese loviturile istorice ale dlor asemenea unor rachete. Ți-le:

Cum s'a făcut desbinarea în biserică creștină: în biserică orientală și biserică occidentală, după împărțirea imperiului roman în imperiul de răsărit și imperiul de apus; cum s'a făcut apoi desbinarea în biserică occidentală, în biserică papistașă și biserică reformată, Ți de aci multe alte desbinări și nefericiri venite asupra poporilor etc., scim prea bine cu toții, și nu va nega nimeni adevărul, că la toate aceste mari desbinări și nefericiri cauza cea mai mare au fost Ți-șile, schismele și abuzurile de putere ale

papilor dela Roma. De aceea nici nu stăruim asupra lor.

Așa? Dvostre nu stăruți asupra lor? Să nu vȚi supere dar, dacă cutezăm a stăruți noi asupra lor.

Țntăiu și mai întâiu observăm, că adevărurile piramidal de istorice, cari le-au cuprins dnl dela „Tel. Rom.“ în cuvintele citate aci, li-s'au împărat așa de tare, cât le accentuează și pe airia. Așa au fost zis cu ceva mai înainte, că:

„Pe timpul împărțirii imperiului roman în imperiul de răsărit și în imperiul de apus prin Teodosiu cel mare, și chiar multe vȚcuri după aceea, biserică creștină nu era desbinată așa pe cum este ea desbinată din cauza Ți-șilor papilor dela Roma.“

Nu vom să stăruim asupra contrazicerii, carea o comit dlor aci, ci numai o constatăm: Mai întâiu zic adecă dlor, că „pe timpul împărțirii imperiului roman în imperiul de răsărit și în imperiul de apus — și chiar multe vȚcuri după aceea biserică creștină nu era desbinată așa, pe cum este ea desbinată azi din cauza Ți-șilor papilor dela Roma“, Ți mai apoi tot dlor zic, că dacă „s'a făcut desbinarea în biserică creștină în biserică orientală și biserică occidentală după împărțirea imperiului roman în imperiul de răsărit și imperiul de apus,“ — „causa cea mai mare au fost Ți-șile — papilor dela Roma“. De cum va dlor nu vor voi, să vadă aci contradicțiua, noi nu le-o vom arȚta cu degetul, ci vom merge mai departe.

Așa dar „Ți-șile papilor dela Roma“ au fost „causa cea mai mare“ a desbinării dintre biserică răsăritenă și dintre cea apusană?

Cari slut „Ți-șile“ acestea? Dnl dela „Tel. Rom.“ nu le spun. Le vom spune deci noi.

Țn anul 860, așa dară la începutul patriarchiei sale, a scris Fotie Papei Nicolau: „Țiind că comuniunea cea mai bună e cea a credinței și acésta e temelia cea mai însemnată a iubirii celei adevărate, de aceea noi, pentru ca să ne unim cu Sfinția Văstră într'o legătură curată și indisolubilă, am aflat a fi de lipsă, să însemnăm pe scurt ca pe o tabulă comemorativă mărturisirea credinței comune a noastră și a Văstră.“ ¹⁾ Țnse mărturisirea acésta a credinței nu i-a folosit lui Fotie nimica: Papa Nicolau l-a anatematizat în anul 863. VȚdȚnd deci Fotie, că pe Papa Nicolau nu l-a putut înșela cu daruri și cu vorbe dulci, pe cum l-a fost succes a înșela și mitui pe legații Papei, firesce că acum a trebuit să i-se schimbe părerea, ce a avut-o mai înainte despre credința comună a sa și a Papei. El a declarat acum pe Papa de Țetic învinuindu-l cu un număr rotund de Țese, adecă chiar cu zece.

Dar Țesele acestea zece au fost spornice ca șorecii de câmp: numărul lor pe vremea lui Mihail Cerular crescuse deja la douăzeci și două. Nici la atâta nu s'a oprit spornicia lor: la începutul vȚcului al XII-lea Niceta Seidul a ridicat numărul lor deja la treizeci și două, în vȚcul al XIII-lea numărul lor s'a suit până pe la șaptezeci, Ți în vȚcul al XIV-lea Bizantinii grăesc deja despre nenumăratele Țese ale bisericii Ro-

mane. ¹⁾ Grozavi Țmeni au mai putut Ți episcopii Români, dacă au fost așa de spornici în producerea de Țese!

Dar va fi pȚte de interes, dacă vom aduna într'un resumat „Țesele“ acestea. Ți resumatul:

1. Țnvinuirea cea mai de frunte, ce Fotianii o aruncă apusanilor în față, e învȚtatura acestora despre purcederea Spiritului Sfinț și de la Fiul și adaugerea lui „Filioque“ la simbolul de credință.

2. Latinii au falsificat cuvintele s. Scripturii de la I Cor. 5, 6 („Nu este bună fala vȚstră, nu sciți, că puțin aluat totă frământatura dospesce?“) și dela Gal. 5, 9 („Puțin aluat totă frământatura dospesce“).

3. Latinii desprețuesc preste tot epistolele s. Paul.

4. Ți nu primesc scrierile ss. Vasiliu, Chrisostom și Gregoriu.

5. Li-se bagă de vină învȚtatura lor despre starea, în care cei adurmiți se află înainte de înviarea morșilor, și în special despre purgatoriu.

6. Ți folosesc în s. liturgie pâne nedospită și prin acésta se asemȚnă Țudeilor și Apolinariștilor.

7. Ți în s. liturgie nu folosesc pâne potrivită spre a se frânge, ci o masă rotundă, o ostie în formă de cerc, carea o consumă numai preotul.

8. Se cuminecă numai în Vineria mare și pe patul de mȚrte, înse și atunci numai cu azime comune neconsacrate, și datina acésta a sa o apȚră zicȚnd, că nu se pȚte sci, cine e vrednic de s. Eucharistie.

9. Cei ce se cuminecă, după aceea își clătesc gura cu apă, acésta o sculpă apoi pe pământ, calcă pe ea și astfel necinstesc Sfințele.

10. Ți învinuesc cu sfârșitul doxologiei celei mari.

11. Cei ce vor să se cuminece, în loc de s. cuminecatură primesc numai sărutarea păcii.

12. Țn serbătȚrea Pascilor Latinii pun pe altariu un miel, și mielul acesta îl mȚnăncă, rămășiștele lui le ard, cenușea o păstrȚză întreg anul și o folosesc la stropirea cu apă sfințită.

13. Ți în timpul Păresimelor nu cântă Aliluia.

14. Țn același timp celebrȚză liturgia deplină în loc de cea a Înaintesfințitelor.

15. Prin acésta calcă legea ajunului.

16. Ți nu celebrȚză s. liturgie în ora cuvenită a zilei.

17. Ți recunosc numai trei limbi sfinte (liturgice).

18. Preoții lor celebrȚză s. liturgie de mai multe ori într'o zi, și

19. Mai mulți preoți celebrȚză s. liturgie în aceeași zi după olaltă pe același altariu.

20. Latinii desprețuesc liturgiile ss. Vasiliu și Chrisostom.

21. Episcopii lor pȚrtă inel.

22. Ți pȚrtă mȚnuși.

23. Li-se dificultȚză forma mitrei și a paliului.

¹⁾ Nilus Patr. ep ad Russos, Acta Patr. Constantinop. T. II. n. 347. p. 34: *Țis μυσίας αἰρέσεις ἐπέπεσε*, în miriade de Țese a cădȚt biserică Romană.

¹⁾ VeȚi Nr. 7 al „Unirii“.

¹⁾ Anthim. *Țόμος Χαρᾶς* l. c.

24. Preoții apusani în s. liturgie folosesc vestimente pestrițe și de mătăasă.

25. Apusanii își fac semnul s. cruci cu cinci degete și-și însușesc fața cu degetul cel gros.

26. În timpul Păresimelor ei nu privesc la cruce, nu o venerază, ci o învâlesc și o închid într'un loc, unde omenii să nu potă ajunge la ea; ér în ajunul Înviării o scot și o arată poporului, ca și cum ea ar fi ieșit din mormânt; atunci îndată strigă toți cu larmă mare: „Aliluia!“ și acesta în decurs de mai multe ore, întocmai pe cum zic răsăritenii în Dumineca Înviării: „Christos a înviat!“

27. Trupurile episcopilor ei le lasă nelmormântate opt zile, și diecesanii episcopului mort vin, să vadă trupul lui, și lasă acolo daruri.

28. Tot cam asemenea purced Latini și cu trupurile altor repausați.

29. Ei conced lucruri necuviincioase în biserică, în special conced muierilor, să pășescă la altariu.

30. Ei celebrăză sărbătorile Domnului în zile, cari nu se unesc cu tradiția bisericii.

31. În sărbătorea Pascilor ei fac patru aranjând o imitare a mormintului lui Isus.

32. Pe laici îi cuminecă numai sub specia pâinii.

33. Ei botéză numai cu o afundare și în modul acesta contrag cele trei persoane dumnezeesci într'una, ba mai fac și aceea, că botéză nu prin afundare, ci prin turnare ori prin stropire.

34. Ei botéză numai cu apă gólă.

35. Celui ce se botéză, îi pun sare în gură.

36. Îl ung cu sculpat, dar

37. Nu-l ung cu uleul prescriș de biserică,

38. Nici nu-l cuminecă îndată după botez.

39. Ei conferesc botezul de două ori, căci pe cei adulți îi mai ung odată cu uleu întru iertarea păcatelor.

40. Ei au schimbat și forma botezului zicând „Eă te botez“ în loc de „Botéză-se“.

41. S. mir administrat de un simplu preot apusani îl privesc de nevalid.

42. S. mir îl gătesc din apă de riū.

43. Nu conferesc s. mir îndată după botez.

44. Ei n'au confesari, căci altmintrea ar trebui să scie, cine e vrednic, să primescă s. Eucharistie.

45. Când deslégă pe cel anatematizat, îl desbracă în pelea gólă și-l sbiciuesc.

46. Ei consacră diaconi de-a dreptul de episcopi fără de a le conferi mai întâi preoția.

47. Preoți chirotonese nu în ori care timp, ci numai de patru ori în fie care an.

48. Ordinéză de odată pe mai mulți inși de episcopi ori de diaconi.

49. Papa cel nou ales primesce consecrarea prin aceea, că i-se impune mâna repansatului înaintaș al lui.

50. Pe episcop îl consacră numai un episcop, ér celalalți episcopi asistenți nu leau parte în consecrare.

51. La ei doi frați leau de soții două surori.

52. Fiul, fratele ori alt consăngean al soțului la ei pôte să lea pe fata aceluia, care-l este socru.

53. Preoților și diaconilor le e oprit a fi căsătoriți, și candidatului de diacon ori preot i-se demandă, să-și dimită soția.

54. De altă parte desfrul sensual la ei e forțe lătit.

55. Mulți dintre apusani de loc nu se sfiesc a se căsători a doua ori a treia oră.

56. Apusanii nu nimicesc căsătoria din cauza adulterului soției și înțeleg fals cuvintele dela Mt. 19, 9.

57. Ei nu veneréză móștele sfinților,

58. Nici icónele lor, și

59. Pe părinții cei mari ai bisericii grecesci nu-i înșiră între sfinți.

60. Pe Precurata Fecióră nu o numesc Născătore de Dumnezeu, ci numai sfință Marie.

61. Ei n'au alte icóne sfinite istorice afară de icóna restignirii și

62. În loc de icóne folosesc sculpturi.

63. Icónele lor nu consună cu vrednicia obiectului și cu tradiția bisericii și primejduesc mântuirea sufletelor.

(Va urma.)

Relațiunile administrative și eclesiastice ale Românilor din provincia Beiușului între vécul 13—16.

(Continuare.)

Din documentele citate, se vede, că

a) pe teritoriul dominiilor episcopesci din Orade erau sate românesci, cari stău sub puterea și iurisdicțiunea *cnezilor*, respective a *voivođilor*;

b) că afară de voivodate și cnezate apriat amintite în citatele documente mai erau și alte voivodate. Căci în documentul de sub 6) se vorbesc despre un voivod Petru și toți cnezii din locurile aparținătoare de Beiuș, fără să se amintescă comunele, în cari funcționau acel voivod și acei cnezii, preste cari a bună samă erau puși un ori mai mulți voivođi. Érá în documentul de sub 5) se adnotéză, că donațiunea făcută voivodului din *Gyepes* s'a dat după norma donațiunilor făcute altor voivođi și nobili, ceea ce presupune existența mai multor voivodate.

c) Donațiunile unor *voivođi*, măcar că aceia erau *nobili*, puteau fi *amisibile*, adecă: dacă aceia ar fi comis fapte de infidelitate, își perdeau dreptul de proprietate la realitățile primite în donațiune. Cari erau acele fapte, prin cari se contrăgea nota infidelității în contra episcopului și a bisericii, acesta nu se specifică. Cuget înse, că afară de necredința dovedită întru purtarea diregătoriei de voivod, prin care s'ar fi cauzat daune materiale întru încassarea esacțiunilor și a dăjdiilor datorite episcopului, nota saă macula infidelității a putut să se contragă și prin aceea, dacă după conceptul libertății religioase din acele vécuri unul ori altul dintre voivođi ori cnezii ar fi părășit credința bisericii catolice și s'ar fi reintors la credința bisericii orientale schismatice ori ar fi favorisat și promovat interesele acelei bisericii în defavorul bisericii catolice apusene. Acesta o conchid de acolo, că de es. în vécurile 13—15, dară și mai încóce, membrii bisericii orientale „schismatice“ în acte publice se numesc „infideles“, „ritu gentilitatis viuentes“. 1) În privința acesta și dela finea

1) Cfr. litt. Pontif. Leo X. de dto 11 Sept. 1513 și cea de dto quarto calendas Ian. 1516. Benkő Milkovia I. p. 179.

vécului al 15-lea avem esemplul familiei *Poreche* din Bănat, carea numai din aceea causă se despoiază de proprietățile sale nobilitare, pentru că s'a lipit de „secta damnabilă a schismei“.

Deși dominiile episcopesci din provincia Beiușului s'au estins și în părțile superioare dela Beiuș, adecă în ținutul Vașcăului, cum e totuși, că în acele părți nu se amintesc a fi fost voivodate? Ori dóră din colo de Beiuș, unde după mărturisirea episcopului *Dominic* din 1496 „se termină cultus religionis“, să nu fie fost comune românesci? Ba au fost. Dovadă este aceea împrejurare, că până ce de es. în registrul decimelor pontificiale dintre 1332—38 din colo de Beiuș nu e susceptă nici o parochie rom. cat., pe atunci încă înainte de vécul al 15-lea drept în acele părți, adecă în comuna *Segescl* se afla reședința protopopului Românilor din provincia Beiușului, după cum acesta se va arêta mai la vale. Érá reședința aceea a bună samă din aceea causă s'a ales, să fie în numita comună, pentru că în acele părți era massa comunelor românesci din numita provincă. Prin urmare preste acele comune au trebuit să fie puși cnezii, respective voivođi. Se pôte, că din acele părți erau cnezii și jurații cu voivodul *Petru*, cari în *Fenyerad* (Brad) s'au adunat spre a pertracta procesul dintre *Bogdan* și *Moga Serban* din *Fejérkeres*.

Să ne oprim puțin aci, ca să facem o asemănare între voivođii și cnezii instituiți pe dominiile episcopesci din provincia Beiușului și între cei din alte ținuturi locuite de Români.

1. Voivodatul respective cnezatul, — firesce în cercul său de activitate, — în toate ținuturile locuite de Români era împreunat cu dreptul de iurisdicțiune politică, iudiciară, administrativă și economică.

Cnezii erau puși în comune, érá voivodul preste mai multe comune, având sub sine pe cnezii și stând sub iurisdicțiunea diregătorilor (ca castelanii) ai domnului terestru.

Așa era acesta în dominiile corónei saă regesci, în cele eclesiastice, pe cum și în de ale nobililor și magnaților singuratici.

Cum s'a amintit și mai sus, cercul de iurisdicțiune, fie administrativă, iudiciară ori economică a voivođilor și a cnezilor, în esență era unul și același, fie fost aceia pe dominiile regesci ori pe alte domonii nobilitare.

Diferința în aceea privință a existat saă în usul consuetudinar saă în condițiunile contractuale statorite și închiate cu posesorii respectivi provéduți „cum iure domini“.

2. Pe dominiile corónei, respective pe ale castrelor regesci erau voivođii și cnezii *nobili* și *nenobili* saă nobili „cum iure cnezatus“ ori întors, cnezii și voivođii „cum iure nobilitatis“. Apoi cnezate cu „posesiuni libere“ ori fără de atari posesiuni. Érá posesiuni cneziale „libere“ după afirmarea lui *Kemény* erau acele comune și locuri, cari în teritoriul castrelor regesci afară de posesiunile proprie cnezale erau încă adnectate la acele cnezate.

Benkő în opui său „*Transilvania*“ zice, că *nobilii* cu drept de cnezat s'au bucurat de dreptul „forului dominal“, saă că afară de casurile furtului, jefuirii și silei puteau să judece pe iobagii și servitorii imposesionați și pe locuitorii de pe teritoriul posesiunilor lor. Afară de aceea măcar că poporul de sub dreptul cnezatului și voivodatului presta

domnului terestru solvirile quinquagesimale (de oi), înșiși voivodii și cnezii încă prestați alte soiuri de dăjdi și făceau parte din banderile respectivilor domni terestri. ¹⁾

Posesiunile legate de atari drepturi cnezale ori voivodale după dreptul ereditar nu treceau la succesori. ²⁾

Și etă această deosebire de voivodii *nobili* și *nenobili*, — proprietatea cărora era *amisiabilă*, atrina adecă dela bună plăcerea episcopului, ca acele să trecă și la moștenitorii familiari, — era și pe dominiul episcopesc din provincia Beiușului.

Căci în documentele produse dăm de voivodii din Gyepes și din Carand, cari se numesc *nobili*, pe când despre cei alalți această nu se adnotază, măcar că atari voivodii *nobili* au trebuit, să fie și mai mulți, de ore ce episcopul Ioan III, când pe voivodul din Gyepes îl nobilitază și-l donază villa Ilyefalva, apriat însămnă, că acea donațiune i-o face după modalitatea *altor voivodii prediali* sau *nobili* ai bisericii oradane.

Voivodii episcopului măcar că erau *nobili*, totuși presău episcopului anumite *serviții* și puteau să-și *perdă proprietățile* donate, după cum această se însămnă între condițiunile donațiunii făcute voivodului Georgiu din Gyepes și întărite prin episcopul Andreiu II Scolari. ³⁾

Constatând identitatea această dintre voivodii respective cnezii puși pe dominiile castrelor regesci și pe cele ale episcopului din Orade, ca o urmare putem conchide, că și cercul activității lor de administrațiune politică, iudiciară și economică în esență a fost de asemenea natură.

3. În dominiile castrelor regesci erau cnezate *libere*. Despre atari cnezate Kemény însămnă, că acelea dintru început nu au fost împreunate cu dreptul *nobilitar*, adecă posesorii acelor cnezate nu s'au bucurat de toate drepturile și libertățile nobililor.

Cnezatele române cam de pe timpul regelui Ludovic au început a se înzestra cu atare drept nobilitar și încă prin aceea, că cnezii castrelor regesci s'au făcut *nobili*, ori că cnezatele s'au conferit *nobililor*, ori că acele cnezate după norma donațiunilor de posesiuni nobilitare s'au donat unuia ori altuia, cum era de es. cnezatul din *Sălăș* (Szálláspatak) din comitatul Hunedórei.

Despre voivodul Georgiu din Gyepes încă se însămnă, că avea 10 *sessiuni* „libere“, deci pe teritoriul dominiilor episcopului din Orade încă au fost voivodii cu *ville* sau *locuri libere*, cum era de es. și cnezatul *Zaicani* din comitatul Hunedórei ținător de castrul regal al Deveii. Atari cnezate libere erau în Transilvania mai ales cele ținătoare de castrul regal din Hunedóra.

¹⁾ Cfr. Documentul estradat la 1394 prin regele Sigismund pentru cnezatul „Lesnice“ de lângă Dobra ținător de castrul regal din Deva, apoi specificarea serviciilor la Kurz în „Magazin für Geschichte Siebenbürg.“ T. II. Heft III p. 315.

²⁾ Cfr. și Kóváry László „Erdély Tört.“ 1859.

³⁾ Despre condițiunile de serviții ale unor cnezii din dominiile castrelor regesci să se vadă actul donațional din 1361 estradat pentru *Feyr Olahus* din Maramurés pentru posesiunea din *Ozon*, apoi cel estradat pentru cnezul *Petru Dees* din districtul Almașului ținător de castrul regal Meadia (Mihald) la anul 1387, pe cum și privilegiile nobililor, cnezilor și altor români din cele 8 districte românești date prin regele Ladislău V.

Sub sesiuni sau *ville libere* se înțelegeau acelea, după și pentru cari voivodii respective cnezii nu prestați serviții altcum datorite după alte cnezate ori voivodate, ci în „*signum domini*“ la anumite anumimpuri solviau câțiva denari ori dau ceva din naturalii.

Așa se afirmă de es. despre cnezatul din *Zaicani* (olim *Achinus-Polyana*), că „durante beneplacito Voivodii“ (Transilvaniae) să fie liber de toate censurile sau colectele, de sarcini și de serviții, numai cât în „*signum domini*“ în tot anul la S. Georgiu să solvască castelanului din Hațeg „*singulos ducentos denarios novos*“. Tot așa erau multe cnezate ale castrului Hunedórei, cari în tenoarea libertății și prerogativei antice erau scutite de solvirea a ori ce tacsă, cens și contribuțiune.

Când la 1444 episcopul Ioan Dominic din Orade confirmă și regulază libertățile și datoritățile cnezilor români din provincia Beiușului, zice, că pe acei cnezii „durante beneplacito nostro, de nostro . . . favore speciali“ îi absolvă de a da episcopului cele 7 gube (șube) și procovița, având de a solvi numai cele statorite pentru ei în scrisoarea mai sus citată. E adecă de însemnat, că cnezii, cari funcționează începând dela Botez până la s. Ilie, aveau datorința, să dea 7 șube și o procoviță, era cei ce erau în oficiu dela s. Ilie până la Botez, dau episcopului 2 *covăre* (ponevi), un *șol* pentru șea și un *caș*.

După acestea să vedem, ce formă de guvernare administrativă și iudiciară se practica la Români din provincia Beiușului supuși iurisdicțiunii voivodilor și cnezilor constituiți? Apoi că în ce relațiuni de datorințe stau atât iobagii, cât și înșiși cnezii și voivodii români față de episcop ca domn al pământului?

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare la tipografia seminarială:

Îndreptariu

în *causa dărilor directe de stat*, pentru oficiile parohiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în cari se dau înviațiunile cele mai bune, cum au să purcedă oficiile parohiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de *case*, 2. a dării de *câștig*, 3. a dării după *canete*, 4. a dării *suptore* generale de *venit*, 5. a *taxei de scutire* dela *miliție*, 6. a dării de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul unei broșuri e 8 cr., expedită franco sub fașe 11 cr.

Instrucțiune

dată de Înaltul ministeriu de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi*: „*trachoma*“, pentru auctorități publice și învățători. — Broșura constă din 15 pag. și costă 5 cr., spedită franco sub fașe 8 cr.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardeal, fașele lor în trecut și valoarea în prezente.

Studiu istorico-canonic de Dr. Alexandru Grama. — Opui constă din XVI+476 pag. 8° mare și se poate procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vânzare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoihul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăit de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierii, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Testamentul și Literele fundamentale ale fericitului Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș **Dr. Ioan Vancea de Buteasa**. Blaș 1892. Tipografia Seminarială gr. cat. din Blaș. Se află de vânzare la Administrația „Unirii“. Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Editor și redactor răspunzător:

Dr. Victor Szmigelski.

Sz. 1143—1896.

(8) 1—1

Pályázati hirdetés.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában rendszeresített balázsfalvi egészségügyi körorvosi állás lemondás folytán megüresedvén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt. fizetés és 150 frt fuvarátalány, mely előzetes havi részletekben Balázsfalva város pénztárából fizetetik ki; a gyógydíjakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyezkedhetik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelti, köteles továbbá körét havonként legalább kétszer beutazni.

A közegészségügyi kört a Balázsfalvi, Ohábai, Mihálcfalvi és Buzás-Bocsárdi körjegyzőségekhez tartozó 14 község (13.459 lakossal) képezi.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t.-cz. 148. §. értelmében képesítésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanúsító bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi Márczius hó 29-ig bezárólag annál is inkább nyujtsák be, mert a későbbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Balázsfalván a község házában folyó évi Márczius hó 31-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

A szolgabírói hivatal

Balázsfalván 1896 Márczius hó 3-án.

Simonffy Alajos
főszolgabíró.

Prima lemne de fag

de foc uscate

liferază loco stațiunea Dános a căii ferate pe lângă bani numerați fl. 40.— per vagon

Siebenbürger Vereinsbank
Actien-Gesellschaft în Sibiu
(Nagyszeben).

(4) 4—5